

Okul Psikolojik Danışmanlarının Psikolojik Danışma Yaklaşımlarına İlişkin Görüşleri *

Views of School Counselors on Psychological Counseling

F. Selda Öz Soysal

*Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim
Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Türkiye
seldaoz.oz@gmail.com*

Aslı Uz Baş

*Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim
Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Türkiye
asliuzbas@gmail.com*

Ferda Aysan

*Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim
Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Türkiye
aysanferda@gmail.com*

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, okul psikolojik danışmanlarının görev yaptıkları okullarda öğrenci sorun alanlarına ilişkin algılarını ve bu sorunlara ilişkin önleme ve müdahale çalışmalarında sergiledikleri psikolojik danışma yaklaşımlarını incelemektir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İzmir İl merkezinde bulunan ilköğretim ve ortaöğretim eğitim kurumlarında görev yapan toplam 18 (4 Erkek, 12 Kadın) okul psikolojik danışmanından oluşturulmuştur. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formunda 11 adet soruya yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular okul psikolojik danışmanlarının öğrenci sorunlarını ele alma, önleme ve müdahale etme konusunda güçlükler yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bunun yanında okul psikolojik danışmanlarının kuramsal ve uygulamaya dayalı bilgi, beceri ve donanımlarını yeterli düzeyde görmedikleri anlaşılmaktadır. Araştırmadan elde edilen bir diğer dikkate değer sonuç ise, okul psikolojik danışmanlarının söz konusu yetersizliklerini lisans ve lisansüstü eğitimleri sürecindeki eksikliklerle açıklamalarıdır. Okul psikolojik danışmanları özellikle süpervizyon eğitimi ile ilgili algıladıkları yetersizlikleri belirtmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Okul psikolojik danışmanı, Kuram ve yaklaşımlar

ABSTRACT

The purpose of this research is to evaluate the perceptions of psychological counselors in relation with the student related problem areas in their schools and their approaches of psychological counseling displayed for prevention and intervention. In this study, qualitative research method was used. The study group of the research comprised 18 psychological counselors (4 Males 12 Females) assigned at elementary and secondary education institutions in the provincial center of Izmir during 2012-2013 education year. Data were collected through a semi-structured interview form. The interview form posed 11 questions. The findings of the research indicate that school counselors experience difficulties in terms of addressing, preventing and intervening in students' problems. It is also observed that school counselors do not consider their theory and implementation based knowledge, skills and equipment as adequate. Another outcome of the research displays that school counselors explain their above-mentioned inadequacy with deficiencies in the undergraduate and graduate study programmes. School psychological counselors have primarily underlined the inadequacy of the training they received on supervising, in particular.

Keywords: School psychological counselor, Theory and approaches

Geliş Tarihi/Received

22 Kasım/November 2014

Kabul Tarihi/Accepted

24 Kasım/November 2016

Elektronik Yayın Tarihi/Online Published

12 Aralık/December 2016

* 8-11 Eylül 2013 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen 12. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Son yıllarda yurtdışında yapılan araştırmalar, gittikçe artan sayıda öğrencinin depresyon, anksiyete, madde bağımlılığı ve kendine zarar verme davranışı gibi ruh sağlığı sorunlarıyla mücadele ettiğine (Kaffenberger ve Seligman, 2007; National Assembly on School-Based Health Care) ve bu öğrencilerin onda birinde ciddi duygusal problemlerin bulunduğuna işaret etmektedir (Teich, Buck, Graver, Schroeder ve Zheng, 2003). Ayrıca araştırmalar öğrencilerin %20'sinin ruh sağlığı hizmetlerine ihtiyaç duyduklarını fakat bu yüzdelik dilim içinde sadece beş kişiden birisinin gereken ruh sağlığı hizmetine ulaştığını, bu öğrencilerin de yaklaşık olarak yarısının duygusal sorunlar nedeniyle okulu bıraktıklarını belirtmektedir (Kaffenberger ve Seligman, 2007; Stoep, Weiss, Saldanha, Cheney ve Cohen, 2003). Türkiye'de de çocuk ve gençler arasında şiddet ve saldırganlık (Ögel, Tarı ve Eke, 2006; Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006; Genç, 2007; Şahan, 2007; Totan ve Yöndem, 2007; Karataş, 2009; Öz, Kırımoğlu ve Temiz, 2011), alkol ve madde bağımlılığı (Ögel vd., 2004), internet bağımlılığı (Koyuncu, Ünsal ve Aslantaş, 2012) ve intihar (Sayıl ve Devrimci Özgüven, 2002) oranlarında artış olduğu bilinmektedir. Bunların yanı sıra ülkemizde Sağlık Bakanlığı'nın (2006) verilerine göre ülkemizdeki gençlerin HIV/AIDS hastalıklarına yakalanma oranında da artış eğilimi görülmektedir. Benzer şekilde, boşanma oranlarında da artış olup (Türkiye İstatistik Kurumu, 2012) parçalanmış ya da tek ebeveynli ailelerin sayısı gün geçtikçe fazlalaşmaktadır. Bu durumun, çocuklar üzerinde, ebeveyni ile ilişkilerinin bozulması, duygusal desteğin kaybedilmesi, ekonomik zorluklar yaşanması gibi birçok stresli deneyime neden olduğunu görülmüştür (Özgider, 2013).

Okullar, genellikle öğrencilerin ruh sağlığı ihtiyaçlarını ilk önce fark eden yerlerden birisidir (Froeschle ve Moyer, 2004). Öğrencilerin ruh sağlığı ihtiyaçlarının karşılanmaması, akademik, mesleki ve kişisel-sosyal gelişimleri üzerinde önemli düzeyde olumsuz etkilere neden olabilmektedir. ASCA'ya (American School Counseling Association) göre okul psikolojik danışmanlarının rolleri arasında, öğrencilerin olumlu yönde gelişmelerini destekleyen önleme çalışmalarını, kısa süreli müdahaleleri ve eğitimleri içeren kapsamlı ve gelişimsel rehberlik programlarını hazırlamaları ve sunmaları yer almaktadır. Okul psikolojik danışmanları, aynı zamanda, ruh sağlığı sorunlarıyla mücadele eden öğrencilerle çalışmak için gerekli olan bilgi ve becerilere de sahip olmalıdır (ASCA, 2005). Kaffenberger ve Seligman'a (2007) göre okul psikolojik danışmanları özel duygusal zorluklar yaşayan öğrencileri belirleyebilmek, verilen tanıya ilişkin açıklamalarda bulunmak, okul temelli önerilerde bulunmak ve yönlendirmek gibi önemli bir role sahiptirler. Okul psikolojik danışmanları ailelerin tanıyı anlamaları ve kabullenmelerinde, çocukların uygun müdahale programlarından yararlanmaları konusunda onlara yardımcı olabilirler. Bununla birlikte, okul psikolojik danışmanları ebeveynlere ve diğer aile bireylerine destek kaynakları sağlamada yardımcı olmalıdırlar. Ebeveynler yapılandırılmış davranışsal eğitim programlarından yararlanarak çocuklarına nasıl yardım edeceklerini öğrenirler. Psikolojik danışmanların ailelere yardım sürecinde bu tür davranışsal eğitim programları konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Kaffenberger ve Seligman, 2007). Ailelerin bu sürece etkili bir şekilde katılmalarını sağlamak konusunda okul psikolojik danışmanlarının önemli bir rolü olduğu görülmektedir (aktaran Arıcıoğlu ve Tagay, 2008). Okul psikolojik danışmanları, tüm bu rol ve sorumluluklarına rağmen duygusal, davranışsal sorunları olan öğrencilere yönelik psikolojik danışmanlık hizmetlerini sunarken yetersizlik yaşayabilmektedirler. Bu nedenle daha ileri düzeyde psikolojik danışma becerilerine ve müdahale yöntem ve tekniklerine ihtiyaç duymaktadırlar (Baskin ve Stalen, 2014).

Doğan'a (1999) göre ülkemizde okul psikolojik danışmanlarının çoğu herhangi bir kuramsal temele dayanmadan daha çok kriz yönelimli (sorun-odaklı) veya kendilerine özgü birtakım uygulamalar yapmaktadır. Oysaki, sorunlarla başa çıkmak, önleyici ve gelişimsel programlar yapmak ve belli bir kuramsal dayanağı olan etkinlikleri uygulamakla olasıdır (Doğan,1999). Alan yazında okul psikolojik danışmanlarının tercih ettikleri kuramsal yaklaşımları konu alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Psikolojik danışmanların, birincil ve ikincil olarak seçtikleri kuramsal yönelimlerini belirlemeye yönelik olarak yapılmış bir araştırmada, kendilerini eklektik olarak tanımlayanların %15'inin ikinci bir yönelimi seçmedikleri, geri kalan grubun en sık başvurduğu yaklaşımın %39 ile bilişsel yaklaşım olduğu, %9 ile %12 arasında değişen oranlarda olmak üzere de psikodinamik, sistemler ve hümanistik yaklaşımları tercih ettikleri belirlenmiştir (Murdock vd., 2001'den aktaran Murdock, 2012).

Bu araştırmanın amacı, okul psikolojik danışmanlarının görev yaptıkları okullarda öğrenci sorun alanlarına ilişkin algılarını, önleme ve müdahaleye yönelik psikolojik danışma hizmetlerinde uyguladıkları kuram ve yaklaşımları ile öğrenci sorunlarını çözmeye etkili olduğunu düşündükleri psikolojik danışma yaklaşımlarının neler olduğunu incelemektir. Ayrıca, lisans programlarında yer alan psikolojik danışma derslerinin yeterliliğine

yönelik algıları ile ihtiyaç duydukları hizmet içi eğitimlerin belirlenmesi amaçlamaktadır. Araştırmadan elde edilecek bulguların alanda çalışmakta olan okul psikolojik danışmanların psikolojik danışma becerileri anlamında mevcut durum ve gereksinimlerinin belirlenmesi ve bu çerçevede psikolojik danışman eğitimlerinin değerlendirilmesi konusunda gerek alan yazına gerekse uygulamacı ve psikolojik danışman eğitimcilerine katkı sağlaması beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada, sosyal bir olguyu ayrıntılı bir şekilde incelemek ve derinlemesine anlamlandırmak ihtiyacından hareketle nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, olguyu ilgili bireylerin bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve süreçleri ortaya koymaya olanak verir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu oluşturma aşamasında maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buradaki amaç, görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmanın çalışma grubu, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İzmir İl merkezine bağlı, alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden olmak üzere ilköğretim ve ortaöğretim eğitim kademesinde yer alan her bir okullardan üçer tane okul seçilerek ve bu okullarda görev yapan toplam 18 (4 Erkek, 12 Kadın) okul psikolojik danışmanından oluşturulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular, alan yazından elde edilen bilgiler doğrultusunda hazırlanmıştır (Murdock, 2012; Özyürek, 2009; Doğan, 1999). Görüşme formunda 11 adet soruya yer verilmiştir. Hazırlanan görüşme sorularının kapsam geçerliği çalışması kapsamında, görüşme formuna dahil edilen soruların araştırmanın amacına uygunluğu konusunda, Buca Eğitim Fakültesi'nin eğitim bilimleri bölümünde görev yapan öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın dış güvenilirlik çalışması kapsamında araştırmanın veri toplama, işleme, analiz etme, yorumlama ve sonuçlara ulaşma süreçleri açık bir biçimde anlatılmış, iç güvenilirlik çalışması kapsamında ise, toplanan veriler betimsel bir yaklaşımla, herhangi bir yorum katmadan doğrudan sunulmuştur.

İşlem Yolu

Araştırmaya ait veriler 2012-2013 akademik yılının bahar döneminde toplanmıştır. Veri toplama aşamasında, öncelikle araştırmacı okul psikolojik danışmanları ile görüşme zamanını planlamıştır. Araştırmacı, psikolojik danışmanlarla, görev yaptıkları okullarda yüz yüze görüşme yapmıştır. Görüşme verileri not alınarak kaydedilmiştir. Görüşmelerin süresi yaklaşık olarak 45 dakika olmuştur. Okul psikolojik danışmanlarının cevapları izin alınarak görüşme esnasında yazılı olarak kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi türlerinden tümevarımcı analiz tekniği kullanılmıştır. Tümevarımcı analiz, kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Analiz sürecinde ilk olarak katılımcıların cevapları, üç araştırmacı tarafından okunmuş, cevaplarda ortak noktalar bulunmuş ve ayrı ayrı kodlar oluşturulmuştur. Son olarak, her üç araştırmacı tarafından belirlenen ortak kodlardan yola çıkılarak belirli tema ve alt temalar oluşturulmuş, veriler yorumlanmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının görüşme sorularına verdiği yanıtlar doğrudan alıntılar yoluyla sunulmuştur. Doğrudan alıntılarda okul psikolojik danışmanlarına ait bilgiler, katılımcı numarasını göstermek için OP olarak kısaltılarak verilmiştir.

BULGULAR

1. Ana Tema: Öğrenci Sorun Alanları:

Okul psikolojik danışmanlarının, okullarında en çok yaşanan öğrenci sorun alanlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Öğrenci sorun alanları akran saldırganlığı ve akran istismarı (18), aile içi iletişim problemleri (16), cinsel kimlik problemleri (12), davranış bozuklukları (12), akademik başarısızlık (12), internet bağımlılığı (10), okul devamsızlığı ve okulu bırakma (8) olarak belirlenmiştir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP2: “Akran saldırganlığı, cinsel kimlik sorunları, aile içi şiddet ve ailenin çocuğa yönelik ihmal ve istismarından (Taciz, ilgisizlik, öğrencinin fiziksel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçların karşılanmaması, vs.) kaynaklanan sorunlar, okula devamsızlık sorunu, ders başarısızlığı en fazla yaşadığımız sorunlar arasında yer almaktadır.”

OP7: “Akran ilişkileri, akran saldırganlığı ilk sırada geliyor. Karşı cinsle arkadaşlık ilişkilerinde problemler. Cinsel kimlikle ilgili sıkıntılar da yaşıyoruz. Bir de okul başarısızlığı ve devamsızlık problemleri çok fazla. Aynı zamanda parçalanmış ailelerden gelen öğrencilerimizin sayılarında artış var. Buna bağlı olarak aile içi problemler. Ailelerde disiplin eksikliği, ilgisizlik ya da çocuğun her istediğini yapma gibi davranışları gözlemliyoruz.”

OP9: “Akran saldırganlığı, akran zorbalığı, hırsızlık, dikkat eksikliği ve hiperaktivite, sınıf düzenini bozma, ders başarısızlığı, internet bağımlılığı en sık rastladığımız sorunlar arasındadır.”

1.A. Başa Çıkmada Zorlanılan Öğrenci Sorun Alanları:

Okul psikolojik danışmanlarının başa çıkmada en çok zorlandıkları konular değerlendirilmiş ve aile içi iletişim sorunları ve işlevsiz aileler (16), cinsel karmaşalar (12), davranış bozuklukları (12), internet bağımlılığı (10) en önemli problemler olarak belirlenmiştir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP1: “Parçalanmış ailelerle çalışmak çok zor oluyor. Dirençleri çok fazla. İletişim kurmakta zorluk yaşıyoruz. Aile içinde yaşanan sorunları çözmekte zorlanıyoruz.”

OP3: “Cinsel kimlik sorunları ile aile içi şiddet, ihmal ve istismar konusunda başa çıkmada zorlanıyorum. Ergenlik döneminde cinsel kimlik sorunları yaşayan öğrencilerimizle çalışırken zorlanıyorum. Aynı zamanda cep telefonu ve internet bağımlılığı olan öğrencilerimize bu sorunlarını çözme konusunda yardımcı olamıyoruz.”

OP4: “Öğrencinin ailesinden kaynaklanan aile içi problemleri en çok zorlandığım konular arasında. Ayrıca ciddi davranış problemleri olanlarla (okuldan kaçma, okul eşyalarına zarar verme hırsızlık vs.), kurallara uymakta zorlanan, sınıf düzenini bozan öğrencilerle çalışmakta zorluk yaşıyorum.”

1.B. Sorunlarla Başa Çıkarken İşbirliği Yapılan ve Yardım Alınan Kişi Ve Kuruluşlar:

Araştırmada okul psikolojik danışmanlarına yöneltilen bir diğer soru, öğrenci sorunlarıyla başa çıkarken yardım alıp almadıkları ve eğer yardım alıyorsa, yardım aldıkları ve işbirliği yaptıkları kişi ya da kurumların kimler ya da neler olduğudur. Okul psikolojik danışmanlarının öğrenci sorunlarıyla başa çıkarken okul idaresi (18), öğretmenler (17), aileler (16), psikiyatristler (16), sosyal hizmetler (15), emniyet (15) ile işbirliği içerisinde oldukları ve yardım aldıkları belirlenmiştir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP10: “Okul idaresi, öğrenci velisi ve öğretmen, psikiyatristler ile işbirliği içerisindeyim.”

OP13: “Çocuk ergen psikiyatristi, psikolog, emniyet görevlileri, okul idaresi ve öğretmenlerden yardım alıyorum.”

OP17: “Aile, çocuk ergen psikiyatristi, okul idaresi, öğretmenler, sosyal hizmet ve emniyet görevlileri ile işbirliği yapıyorum.”

1.C. Ailelerin Danışma Oturumlarına Dahil Edildiği Durumlar:

Araştırmada okul psikolojik danışmanlarına yöneltilen bir başka soru ise hangi öğrenci sorunlarıyla başa çıkarken aileleri danışma oturumlarına dahil ettikleridir. Okul psikolojik danışmanlarının aile içi iletişim sorunları (18), akran istismarı (17), cinsel karmaşa (12), riskli davranışlar (12), akademik başarısızlık(10), okula devamsızlık (10), internet bağımlılığı (10) ve madde bağımlılığı (8) gibi sorunlarla çalışırken aileleri danışma oturumlarına dahil ettikleri belirlenmiştir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP8: “Aile içi problemler, akran saldırganlığı ve ders başarısızlığı gibi sorunlar yaşandığında aile içinde yaşananları daha iyi öğrenmek, ailelere sorunlarla başa çıkmak için rehberlik hizmeti vermek ve onlarla ortak hareket etmek için öğrenci velisini oturumlarımıza dahil ediyoruz.”

OP12: “Öğrenci için tehdit oluşturabilecek durumlarda, özellikle velinin de işin içinde olmasını tercih ediyorum. Okulun içinde bulunduğu bölge, özellikle madde kullanımı, evden kaçmalar ve kendine zarar verme davranışlarının sık görüldüğü bir bölge.”

OP14: “Cinsel kimlik sorunları, aile içi iletişim sorunları, okula devamsızlık ve internet bağımlılığı olduğu zaman aileleri danışma oturumlarına dahil ediyorum.”

2. Ana Tema: Öğrenci Sorunlarını Önleme ve Müdahaleye Yönelik Psikolojik Danışma Kuram ve Yaklaşımları:

Okul psikolojik danışmanlarının, öğrenci sorunlarını önleme ve müdahaleye yönelik psikolojik danışmanlık hizmetlerinden öncelikli olarak uygulamakta oldukları belli kuramsal yaklaşımları belirlemek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular en çok kullanılan psikolojik danışma kuram ve yaklaşımlarının; bilişsel-davranışçı (15), kısa süreli çözüm odaklı (13), danışandan hız alan (8), aile danışmanlığı (8), yaratıcı drama ve psikodrama (4) yaklaşımları olduğunu göstermektedir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP5: “Daha çok bilişsel davranışçı yaklaşım, çözüm odaklı ve danışandan hız alan yaklaşımı kullanıyorum.”

OP11: “Evlilik ve aile danışmanlığı, bilişsel davranışçı yaklaşım, kısa süreli çözüm odaklı yaklaşım.”

OP16: “Danışandan hız alan, yaratıcı drama ve psikodramayı kullanıyorum.”

2.A. Uygulanan Kuramsal Yaklaşımların Tercih Edilme Nedenleri:

Okul psikolojik danışmanlarının bir önceki maddede belirtilen yaklaşımları tercih etme nedenleri değerlendirildiğinde, yaklaşımların okul ortamına uygun olması (17), öğrenci sayısının fazlalığı (16), davranışa yönelik ve somut olması (17), kısa sürede çözüme ulaşılması (18), dirençlerin oluşmaması (16), zaman sınırlılığı olması (15) ve bireylerin olumlu yönlerini ön plana çıkartıyor olmaları (14) en önemli tercih nedenleri olarak ilk sıralarda yer almıştır. Aynı zamanda bu konularda eğitim almış olmaları (10) ve kişisel eğilimlerinin (6) de bu yaklaşımları tercih etmelerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP10: “Öğrencilerin yaşının küçük olmasından dolayı içgörü gelişmemiş ve farkındalıkları az olduğu için davranışçı yaklaşımdan daha kolay sonuç elde ediliyor. Aynı zamanda öğrenci mevcudu fazla olduğundan bilişsel davranışçı yöntemler daha kısa sürede sonuç alınıyor. Somut, davranışa dönük kısa zamanda çözüm alabiliyoruz. Kısa süreli çözüm odaklı yaklaşımlar da normal gruba daha uygun. Okul öğrenci sayısı çok fazla. Bu yaklaşımla daha fazla öğrenciye ulaşabiliyoruz. Ayrıca diğer yaklaşımlar konusunda yetkin değilim.”

OP14: “Ergenlerle çalışmalarım sırasında ergenlerin yaşadıkları sorunların özellikle riskli davranışlarının (cinsel karmaşa, kendine zarar verme davranışları, okul kurallarına uymada güçlük yaşama, okuldan kaçma, okula devamsızlık, maddeyi kötüye kullanma gibi) çoğunlukla aileden kaynaklı olduğunu gözlemledim. Aile ile işbirliği yapılması ve aile içerisindeki dinamiklerin anlaşılması sistem yaklaşımının sorunları çözmede etkili olduğunu gördüm. Aynı zamanda okullarda öğrenci sayısının fazla olması en kısa sürede etkili sonuçlar elde etmek ve davranışa yönelik, somut olması nedeniyle bilişsel ve davranışçı ve kısa süreli çözüm odaklı

yaklaşımları tercih ettim. Bunlara ek olarak bu yaklaşımlara kişisel olarak da ilgim ve eğilimim var.”

OP15: “Lisans eğitimimi, danışandan hız alan yaklaşıma dayalı aldım. Kişilerde direnç oluşturmuyor. İçgörü kazanmada etkili oluyor. Öğrencinin olumlu özelliklerine vurgu yapıyor.”

2.B. Uygulanan Kuramsal Yaklaşımlarla İlgili Bilgi Edinme Yerleri:

Okul psikolojik danışmanlarının tercih ettikleri kuramsal yaklaşımlara ilişkin bilgileri ne şekilde edindikleri değerlendirilmiştir. Katılımcılar kuramsal yaklaşımlarla ilgili bilgileri lisans (15), yüksek lisans (5) , doktora eğitimleri (3) sırasında, özel kurs ve eğitimlerle (14), hizmet içi eğitimler (10) ve yazılı kaynaklardan (12) edindikleri belirlenmiştir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP1: “PDR lisans eğitimim sırasında bu yaklaşımlarla ilgili aldığım dersler aynı zamanda hizmet içi eğitimler ve bu yaklaşımla ilgili okuduğum kitaplar kişisel olarak gelişmeye katkı sağladı.”

OP8: “Üniversite eğitimim ve sonrasında mesleki gelişim için katıldığım eğitimler, okuduğum yayınlar bilgi sahibi olmamı sağladı.”

OP9: “Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimim sırasında bu yaklaşımlarla ilgili eğitimler aldım. Aynı zamanda özel kişi ve kurumlardan eğitimler aldım. Ayrıca hizmet içi eğitimler, okuduğum kitaplar ve çeşitli yayınlar sayesinde bilgi sahibi oldum.”

2.C. Uygulanan Kuramsal Yaklaşımlarla İlgili Süpervizyon Eğitimleri:

Araştırmada değerlendirilen bir diğer konu, okul psikolojik danışmanlarının kuramsal yaklaşımlarla ilgili olarak süpervizyon eğitimi alıp almadıklarıdır. Okul psikolojik danışmanlarının onbirinin söz konusu yaklaşımlarla ilgili hiç süpervizyon almadığı, beşinin yetersiz düzeyde süpervizyon almış olduğu belirlenmiştir. Yeterli düzeyde süpervizyon aldığını ifade eden katılımcı sayısı yalnızca ikidir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP5: “Hayır henüz böyle bir süpervizyon almadım.”

OP18: “Lisans ve yüksek lisans eğitimin sırasında, danışma oturumlarımız ve uygulamalarımıza yönelik süpervizyon aldım fakat yeterli değildi”

OP9: “Evet bilişsel davranışçı terapileri eğitimi ve süpervizyon aldım”

2.D. Uygulanan Kuramsal Yaklaşımlarla İlgili Mesleki Yeterlilik Algısı:

Okul psikolojik danışmanlarının kuramsal yaklaşımları uygulamak konusunda kendilerini ne ölçüde yeterli olarak algıladıkları değerlendirildiğinde, çoğunun (16) kendilerini mesleki olarak yetersiz algıladıkları, sadece iki katılımcının kendisini yeterli olarak algıladığı belirlenmiştir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP3: “Kendimi yetersiz buluyorum. Çünkü uyguladığım yaklaşımlarla ilgili yeterli düzeyde eğitim almadım. Daha çok lisans eğitimim sırasında aldığım dersler, okuduğum kitaplar ve konferanslardan edindiğim bilgiler doğrultusunda uygulamalarımı yapıyorum. Bu da aslında yeterli olmuyor.”

OP9: “Genel olarak yeterli olduğumu düşünüyorum. Bilişsel davranışçı terapiler eğitimi ve süpervizyon aldım.”

OP11: “Tam anlamıyla yeterli görmüyorum. Uzun süreli eğitim ve süpervizyon da almadığım için yeterli görmüyorum. Aynı zamanda öğrenciden geri dönüş almak zor olabiliyor. Çünkü öğrenciyi her ortamda gözlemleyemiyorsun, takip edemiyorsun. Süreç aksayabiliyor.”

3. Ana Tema: Belirli Sorunlar ve Kuramsal Yaklaşımlar Arasındaki İlişkiler:

Okul psikolojik danışmanlarının belli problem alanlarına yönelik olarak tercih ettikleri belirli kuramsal yaklaşımların olup olmadığı araştırılmak istenmiştir. Katılımcılar, sınav kaygısı, akran saldırganlığı, akran istismarı, verimli ders çalışma yöntemleri ve devamsızlık sorunlarında bilişsel davranışçı (17) ve çözüm odaklı yaklaşımların (16); madde bağımlılığı, internet bağımlılığı, riskli davranış, cinsel karmaşa ve davranış

bozuklukları sorunlarında aile danışmanlığının (15); krize müdahalede çözüm odaklı yaklaşımın (12); sosyal beceriler ve akran ilişkilerini geliştirmeye yönelik çalışmalarda yaratıcı drama ve psikodramanın (10) etkili olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP6: “Madde bağımlılığı, kendine zarar verme davranışları, internet bağımlılığı, cinsel kimlik sorunlarında aile danışmanlığının; sosyal becerileri geliştirme, iletişim becerileri ile arkadaşlık ilişkilerini geliştirme konularında yaratıcı drama ve psikodramanın etkili olduğunu düşünüyorum.”

OP10: “Akran saldırganlığı, ders başarısızlığı, sınav kaygısı ve sınıf içinde ve sınıf dışında kuralları bozan uyum sorunlarına yönelik olarak bilişsel davranışçı yaklaşımlar daha etkili.”

OP14: “Evlilik ve aile danışmanlığının risk altındaki gençlerle çalışırken etkili olduğunu düşünüyorum. Bilişsel ve davranışçı yaklaşımların öfke kontrolü ve akran saldırganlığına yönelik müdahalede daha fazla işe yaradığını düşünüyorum. Sosyal beceri, iletişim becerileri empati ve akran ilişkilerini güçlendirmede ise psikodramanın etkili olduğunu düşünüyorum. Krize müdahale, ders başarısızlığı, okula devam sorunları çözüme ise kısa süreli ve çözüm odaklı yaklaşımın işe yaradığını düşünüyorum.”

4. Ana Tema: Lisans Eğitimi Sırasında Psikolojik Danışma Yaklaşımları Konusunda Alınan Derslerin Yeterliliği:

Okul psikolojik danışmanlarının, lisans eğitimleri sırasında almış oldukları psikolojik danışma yaklaşımları konusundaki derslerin yeterliliği hakkındaki düşüncelerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Katılımcıların tamamı derslerin teoriye dayalı işlendiğini ve uygulamaya dönük derslerin (18) ve süpervizyonun (18) yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP1: “Çok yeterli değil. Çünkü psikolojik danışma derslerinde ekoller ve yaklaşımlar sadece anlatıma dayalı teorik olarak verildi. En fazla danışandan hız alan yaklaşım ve bu yaklaşıma dayalı uygulama yapma fırsatı tanındı. Diğer yaklaşımlara yüzeysel olarak yer verildi. Halbuki danışandan hız alan yaklaşım sadece psikolojik danışmaya başlangıç aşamasında danışanla ilişki kurmada ve temel danışma becerilerini (koşulsuz kabul, koşulsuz saygı, saydamlık, yansıtma, kendini açma, vs.) kazandırma açısından yeterli. Davranış değişikliği için çok etkili bir yöntem değil. Sadece teoriye dayalı bilgiler gerçek hayatla örtüşmüyor. Aynı zamanda süpervizyon alma şansı da olmadığı için psikolojik danışma becerileri lisans düzeyinde yeterli değil.”

4.A. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Lisans Programına İlave Edilmesi Önerilen Dersler:

Okul psikolojik danışmanlarına Rehberlik ve psikolojik danışma lisans programlarında yer almasının yararlı olacağını düşündükleri dersler olup olmadığı ve bu derslerin hangi dersler olması gerektiğini düşündükleri sorulmuştur. Okul psikolojik danışmanları bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamaları, süpervizyon (17), krize müdahale (16), risk altındaki çocuk ve gençlere yaklaşım ve müdahale yöntemleri (15), evlilik ve aile danışmanlığı (15) derslerinin bulunması gerektiğini ve var ise de mevcut ders saatlerinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP8: “Psikolojik danışma ekollerine yönelik tek tek ayrı dersler olmalı ve uygulama derslerine ağırlık verilmeli. Bilişsel davranışçı yaklaşıma ağırlık verilmeli. Okulda en fazla işimize yarayan bu yaklaşımın olduğunu düşünüyorum. Bu derse yönelik de uygulamalar yapılmalı ve ayrıca süpervizyon alınması gerektiğine inanıyorum. Ayrıca staj dersleri için staj yerleri ile üniversite arasında sağlıklı bir iletişim kurulmalı ve kontrol edilmeli. Aynı zamanda risk altındaki öğrencilerle ilgili psikolojik danışma ve krize müdahale derslerinin de olması ve müdahale yöntemlerinin öğretilmesi gerekiyor.”

OP10: “Evlilik aile danışmanlığı dersinin bir dönem değil de bir yıla yayılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum. Psikolojik danışma yöntem ve tekniklerine yönelik ders saatlerinin artırılması ve her bir yaklaşıma yönelik ayrı ayrı dersler açılması gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca risk altındaki çocuk ve ergenlere yönelik önleme ve müdahale yöntemleri ile krize müdahale yöntemleri konusunda derslerin olması, mevcut ders saatlerinin artırılması

gerektiğini düşünüyorum. Aynı zamanda psikolojik danışma uygulama sayılarının arttırılarak süpervizyon alma olanağının tanınması gerektiğini düşünüyorum.”

OP14: “Bireysel ve grupla psikolojik danışma derslerinin sayılarının arttırılması özellikle uygulama ve süpervizyona ağırlık verilmesini isterim. Ayrıca risklere ve travmaya yönelik eğitimlerin de yoğunlaştırılması gerektiğini düşünüyorum. Maalesef yıllar geçtikçe maruz kalınan risk ve travma sayılarında ciddi bir artış olduğunu düşünüyorum.”

5. Ana Tema: Okul Psikolojik Danışmanlarının Gereksinim Duydukları Hizmet İçi Eğitimler:

Okul psikolojik danışmanlarına hizmet içi çalışmalarda ele alınmasına gereksinim duydukları eğitimlerin neler olduğu sorulmuştur. Katılımcılar kısa süreli çözüm odaklı yaklaşımlar (17), bilişsel ve davranışçı yaklaşımlar (16), evlilik ve aile danışmanlığı (14), krize müdahale (13), risk altındaki çocuk ve gençlere yaklaşım ve müdahale yöntemleri (12), transaksyonel analiz (5) ve EMDR (3) eğitimleri almak istediklerini belirtmişlerdir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP1: “Bilişsel davranışçı yaklaşımlar ve kısa süreli çözüm odaklı yaklaşımlar konusunda daha ileri düzeyde uzun süreli eğitim almak isterdim. Çünkü bu yaklaşımların problem davranışları ortadan kaldırmada daha etkili olduğunu düşünüyorum.”

OP3: “Kısa süreli çözüm odaklı yaklaşımlar ve bilişsel davranışçı yaklaşımlar konusunda eğitim almak isterdim. Ayrıca evlilik ve aile danışmanlığı eğitimi de almak isterim.”

OP14: “Risk altındaki çocuk ve gençlere yaklaşım ve müdahale yöntemleri ve EMDR ile bilişsel ve davranışçı yaklaşımlar konusunda eğitim almak isterim. Bu yöntemlerin daha etkili olacağını düşünüyorum.”

OP15: “Krize müdahale yöntem ve teknikleri, bilişsel davranışçı yaklaşımlar, çözüm odaklı yaklaşım ile ailelerle çalışırken iletişim becerilerini geliştirmede transaksyonel analizin etkili olacağını düşündüğümünden bu konularda eğitim almak isterdim.”

TARTIŞMA

Bu araştırmada okul psikolojik danışmanlarının mesleki uygulamaları hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmak amacıyla bir dizi soruya yanıt aranmıştır. Araştırmada yanıtı aranan sorular, okul psikolojik danışmanlarının görev yaptıkları okullarda hangi öğrenci sorunlarını önemli olarak algıladıkları, bu sorunları önleme ve müdahaleye yönelik olarak psikolojik danışma hizmetlerinde hangi kuram ve yaklaşımlardan yararlandıkları, bu yaklaşımları hangi gerekçelerle uygulamayı tercih ettikleri, kendilerini bu yaklaşımları uygulamak bakımından ne ölçüde yeterli algıladıkları ile lisans programlarında yer alan psikolojik danışma derslerinin yeterliliğini nasıl değerlendirdikleri ve ihtiyaç duydukları hizmet içi eğitimlerin hangi konular olduğudur. Elde edilen bulgular alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Araştırmanın ilk sorusu olan önemli olduğu düşünülen öğrenci sorun alanlarının neler olduğuna ilişkin okul psikolojik danışmanlarının verdikleri yanıtlar incelendiğinde, akran saldırganlığı ve akran istismarı, aile içi iletişim problemleri, cinsel kimlik problemleri, davranış bozuklukları, akademik başarısızlık, internet bağımlılığı, okula devamsızlığı ve okulu bırakma sorunlarının başlıca problem alanları olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu sonuç akran saldırganlığı ve akran istismarı (Ögel vd., 2006; MEB 2006; Genç, 2007; Şahan, 2007; Totan ve Yöndem, 2007; Karataş, 2009; Öz vd., 2011), internet bağımlılığı (Koyuncu vd., 2012) ile ilgili diğer araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Aynı zamanda ülkemizde her geçen gün sayıları artan parçalanmış (Türkiye İstatistik Kurumu, 2012) ve/veya işlevsiz ailelerin, aile içi iletişim sorunları yaşadığı düşünülebilir. Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise cinsel kimlik problemleridir. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAP) (2006), verilerine göre, Türkiye’de gençlerin üreme sağlığı bilgi kaynaklarının farklı olduğu bilinmektedir. Kentsel kesimde yapılan araştırmalarda lise öğrencilerinin cinsellik ile ilgili bilgilerine ait bilgi kaynakları sırasıyla arkadaş, gazete-dergi, televizyon ve kitaptır. Okullarımızda gençlere yönelik cinsel eğitimin yetersizliği ve gençlerin yanlış kaynaklardan cinsel sağlık ve üreme sağlığı bilgilerine ulaşmış olmalarının bu sorunlara neden olduğu söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bir başka sonuç akademik başarısızlık ve okula devam sorunlarıdır. Türkiye’de ortaöğretime yeni başlayan öğrenciler ile mezun olan öğrenciler arasında %30’luk bir fark bulunmaktadır (Dinçer, 2005). Bu fark, ortaöğretime yeni başlayan 100 öğrenciden 30’unun akademik başarısızlık ya da devamsızlık gibi nedenlerden dolayı sistem dışına çıktığını göstermektedir (Altinkurt, 2008). Kadı (2000),

Külahoğlu (2001) ve Ataman'ın (2001) yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre; okula devamsızlık nedenleri, okul yönetiminden, öğretmenden, aileden, çevreden, akademik kaygıdan ve bireysel nedenlerden kaynaklanmaktadır. Altinkurt'un (2008), okula devamsızlık ve devamsızlığın akademik başarıya etkisi konulu araştırmasının sonucunda, akademik başarı ve devamsızlık arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur.

Araştırmanın diğer sorusu olan başa çıkmada zorlanılan öğrenci sorunlarının neler olduğu sorusuna, okul psikolojik danışmanları, aile içi iletişim sorunları ve işlevsiz aileler, cinsel karmaşalar, davranış bozuklukları ve internet bağımlılığı olarak yanıt vermişlerdir. Alanyazında bu konuyla ilgili her hangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sonuç, okul psikolojik danışmanlarının bu konularla ilgili önleme, müdahale yöntem ve teknikleri hakkında yeterli düzeyde bilgi ve beceri sahibi olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Okul psikolojik danışmanlarının sorunlarla başa çıkarken işbirliği yaptıkları ve yardım aldıkları kişi ve kuruluşlar arasında ise sırasıyla okul idaresi, öğretmenler, aileler, psikiyatristler, sosyal hizmetler ve emniyet görevlilerinin olduğu görülmektedir. Yardım alınan kişi ve kuruluşlar arasında ilk sıralarda okul idaresi, öğretmenler ve ailelerin olması okullarda rehberlik hizmetlerinin kapsamlı ve gelişimsel rehberlik modeline uygun bir şekilde yürütülmeye çalışılarak, rehberlik servisi dışındaki okul personelinin de rehberlik çalışmalarına dahil edildiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir diğer sorusu olan öğrenci sorunlarını önleme ve müdahaleye yönelik öncelikli olarak uyguladıkları psikolojik danışma kuram ve yaklaşımlarının neler olduğu ile ilgili soruya okul psikolojik danışmanlarının verdikleri yanıtlar incelendiğinde; bilişsel-davranışçı, kısa süreli çözüm odaklı, danışandan hız alan, aile danışmanlığı, yaratıcı drama ve psikodrama yaklaşımlarının en çok tercih ettikleri yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının bu yaklaşımları tercih etme nedenleri arasında, okul ortamına uygun olmaları, öğrenci sayısının fazlalığı, davranışa yönelik ve somut olmaları, kısa sürede çözüme ulaşmayı mümkün kılmaları ve bireylerin olumlu yönlerini ön plana çıkartmaları ilk sıralarda gelmektedir. Aynı zamanda katılımcıların bu konularda eğitim almış olmalarının ve kişisel eğilimlerinin de bu yaklaşımları tercih etmelerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Alanyazında okul psikolojik danışmanlarının tercih ettikleri kuramsal yaklaşımları konu alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Hackley'e (1992) göre pek çok uzmanın kuramsal yönelimini; uzmanın eğitim aldığı programın kuramsal yönelimi, uzmanın yaşam felsefesi ve uzmanın profesyonel deneyimi belirlemektedir (aktaran Halbur ve Halbur, 2014). Bu araştırma, katılımcıların almış oldukları eğitim ve kişisel eğilimlerinin belirli kuramlara ve yaklaşımlara yönelmelerine dair elde edilen sonucu desteklemektedir. Aynı zamanda psikolojik danışmanların, birincil ve ikincil olarak seçtikleri kuramsal yönelimlerini belirlemeye yönelik olarak yapılmış bir araştırmada, kendilerini eklektik olarak tanımlayanların %15'nin ikinci bir yönelimi seçmedikleri belirlenmiştir. İkinci bir yönelim belirleyenlerin oranının %85 olduğu ve bunların en sık başvurduğu yaklaşımın %39 ile bilişsel yaklaşım olduğu belirlenmiştir. Diğerlerinin %9 ile %12 arasında değişen oranlarda olmak üzere psikodinamik, sistemler ve hümanistik yaklaşımları tercih ettikleri belirlenmiştir (Murdock vd., 2001'den aktaran Murdock, 2012). Işık Terzi ve Ergüner Tekinalp'e (2013) göre kuramsal altyapı, psikolojik danışma sürecinde danışanın hikayesinin anlaşılmasını sağlayan bir pusula ve bir harita görevi görürken aynı zamanda süreci yapılandırarak psikolojik danışmanın, danışanla ortak belirlenen hedeflere tutarlı bir şekilde ilerlemesine yardımcı olacaktır. Kuramsal altyapı olmadan, yardımda bulunmak mümkün olmayacağı için yapılacak çalışmalar da sadece semptomları anlık azaltma yönünde olacaktır.

Okul psikolojik danışmanları uygulanan kuramsal yaklaşımlarla ilgili bilgi edinme yerlerine yönelik soruya sırasıyla; lisans, yüksek lisans, doktora eğitimleri, özel kurs ve eğitimler, hizmet içi eğitimler ve yazılı kaynaklar olarak cevap vermişlerdir. Aynı zamanda araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanların çoğu, uyguladıkları kuramsal yaklaşımlarla ilgili süpervizyon almadıklarını ve kendilerini yetersiz algıladıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç okul psikolojik danışmanlarının mesleki yeterlilikleri konusunda yapılan daha önceki araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir (Aydemir Sevim ve Hamamcı, 1999; Erdemli Ülküsen, 1993). Bu husus, okul psikolojik danışmanlarının, anılan konularda bilgi ve becerilere sahip olmak için yeterli düzeyde eğitim imkanlar bulamamış olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın üçüncü sorusu olan öğrenci özelliklerine göre etkili psikolojik danışma yaklaşımlarıyla ilgili okul psikolojik danışmanlarının verdikleri yanıtlar incelendiğinde sırasıyla; bilişsel-davranışçı, kısa süreli çözüm odaklı, danışandan hız alan, aile danışmanlığı, yaratıcı drama ve psikodrama olduğu görülmektedir. Bu yaklaşımları diğer yaklaşımlardan etkili kılan özelliklerine ise davranış değişikliğine yol açma, kısa sürede çözüme ulaşma, sorunun kaynağına çabuk ulaşma, iç görü, farkındalık ve empati geliştirmede daha etkili olmaları yönünden vurgu yapmışlardır. Okul psikolojik danışmanlarının, okullarında öğrenci özelliklerine göre etkili olan psikolojik danışma yaklaşımlarına yönelik verdikleri yanıtları incelendiğinde; sınav kaygısı, akran saldırganlığı,

akran istismarı, verimli ders çalışma yöntemleri, devamsızlık sorunlarında bilişsel davranışçı ve çözüm odaklı yaklaşımların, sosyal beceriler, akran ilişkileri geliştirmede yaratıcı drama ve psikodramanın, madde bağımlılığı, internet bağımlılığı, riskli davranış, cinsel karmaşa ve davranış bozuklukları gibi sorunlar karşısında aile danışmanlığının, krize müdahalede ise çözüm odaklı yaklaşımın etkili olduğunu bildirdikleri görülmüştür. Sınav kaygısı (Ergene, 2003; Başpınar Can, Dereboy, Eskin, 2012) ve akran saldırganlığı (Tekinsav Sütçü, Aydın ve Sorias, 2010; Karataş, 2009) ile yapılan araştırma sonuçlarıyla, okul psikolojik danışmanlarının bu sorunlara yönelik uyguladıkları yaklaşımlar paralellik göstermektedir. Doğan (2012), sağlıklı kişiler arası ilişkileri geliştirmede psikodramanın etkili bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir. Sosyal beceriler ile akran ilişkilerini geliştirmede yaratıcı dramının etkili bir yaklaşım olduğunu ortaya koyan diğer araştırma sonuçlarıyla (Çalışkan Çoban, 2007; Uysal, 1996; Akoğuz, 2002) okul psikolojik danışmanlarının kullandıkları yaklaşımlar paralellik göstermektedir. Gerrad (2008), okul temelli aile danışmanlığının madde bağımlılığı, internet bağımlılığı, riskli davranış, cinsel karmaşa ve davranış bozuklukları sorunlarını azaltmada etkili bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının bu sorunlara yönelik uyguladıkları yaklaşımlar söz konusu araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Son olarak, okul psikolojik danışmanlarının, krize müdahalede çözüm odaklı yaklaşımı kullandıkları belirlenmiştir. Alan yazında bu konuyla ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının, lisans eğitimleri sırasında almış oldukları psikolojik danışma yaklaşımları konusundaki dersleri de değerlendirmeleri istenmiştir. Okul psikolojik danışmanları derslerin teoriye dayalı işlendiğini ve uygulamaya dönük derslerin ve süpervizyonun yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, konuyla ilgili yapılan diğer araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Özyürek, Çam ve Atıcı, 2007; Özyürek 2009; Anjel ve Özkan, 2009). Anjel ve Özkan (2009), psikolojik danışmanlarla yaptıkları araştırmada 371 katılımcıdan %45.6'sının eğitimleri sırasında süpervizyon aldıklarını, %54.2'sininse hiç süpervizyon almadıklarını saptamış olup süpervizyon alınan süreyle ilgili verilen karışık cevaplar istatistik açısından incelenememiştir. Bu sonuç gözetim saat biriminin standardize edilmediğini ve herkesin bu süreyi farklı şekilde ifade ettiğini (birkaç saat, iki hafta, birkaç ay gibi) göstermektedir. Özyürek (2009) ise, PDR son sınıf öğrencilerinin kurum deneyimi süpervizyonuna ilişkin görüşlerini incelediği ulusal bir tarama çalışmasında, süpervizyonun çok geniş öğrenci gruplarıyla, çoğunlukla gerekli yeterliğe sahip olmayan süpervizörler tarafından yeterince etkin olmayan bir biçimde verildiği sonucuna varmıştır. Doğan (2001), Türkiye'de okul psikolojik danışmanlığının yeniden yapılandırılmasıyla ilgili model önerisinde, öğrencilerin 350 saat uygulama ve 140 saat kurum deneyimi yapmalarını önermektedir. Bu 350 saatin 140 saati bireysel psikolojik danışma, 140 saati ise grupta psikolojik danışma, 70 saatinin ise mesleki rehberlik ve psikolojik danışma olması gerektiğini belirtmiştir. Özyürek ve diğerleri (2007) öğrencilere psikolojik danışma becerilerinde yetkinleşmelerini sağlayacak bir sürede uygulama yapma olanağının verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Okul psikolojik danışmanları, Rehberlik ve Psikolojik Danışma lisans programlarına eklenmesinin yararlı olacağını düşündükleri derslerin neler olduğu sorusuna yanıt olarak, bireysel ve grupta psikolojik danışma uygulamaları, süpervizyon, krize müdahale, risk altındaki çocuk ve gençlere yaklaşım ve müdahale yöntemleri, evlilik ve aile danışmanlığı derslerinin programda yer almasının etkili olacağını ve söz konusu alanlara ilişkin mevcut ders saatlerinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Son olarak, okul psikolojik danışmanlarının, kısa süreli çözüm odaklı yaklaşımlar, bilişsel ve davranışçı yaklaşımlar, evlilik ve aile danışmanlığı, krize müdahale, risk altındaki çocuk ve gençlere yaklaşım ve müdahale yöntemleri, transaksyonel analiz ve EMDR konularında kendilerini daha fazla geliştirmek için hizmet içi eğitimlere ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular bir arada değerlendirildiğinde, öncelikle farklı öğretim kademelerinde görev yapmakta olan okul psikolojik danışmanlarının öğrenci sorunlarını ele alma, önleme ve müdahale etme konusunda güçlükler yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bunun yanında okul psikolojik danışmanlarının kuramsal ve uygulamaya dayalı bilgi, beceri ve donanımlarını yeterli düzeyde görmedikleri anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan 18 okul psikolojik danışmanından 16'sının mesleki açıdan kendilerini yetersiz algılamaları dikkat çekicidir. Araştırmadan elde edilen bir diğer dikkate değer bulgu ise, okul psikolojik danışmanlarının söz konusu yetersizliklerini lisans ve lisansüstü eğitimleri sürecindeki eksikliklerle açıklamalarıdır. Özellikle de süpervizyon eğitimi ile ilgili algılanan yetersizlikler oldukça manidardır. Elde edilen tüm bu bulgular ışığında okul psikolojik danışmanlarının mesleki yeterliklerini arttırmaya ve öğrenci sorunlarını daha etkili olarak değerlendirme, önleme ve müdahale etmelerini sağlamaya yönelik olarak aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans programlarında yer alan psikolojik danışma kuram ve yaklaşımları ile bu yaklaşımların uygulanmasını içeren derslerin haftalık ders saatlerinin artırılması ya da iki ayrı ders olarak verilmesi.
- Psikolojik danışma uygulamalarına yönelik süpervizyon ders saatlerinin artırılması ve bu derslerin az sayıda öğrenci grupları ile yapılacak şekilde düzenlenmesi.
- Üniversite ve Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki işbirliğinin aktif olarak sürdürülmesi ve okul psikolojik danışmanlarının güncel gereksinimlerini karşılamaya yönelik hizmet-içi çalışmaların artırılması.
- Lisan üstü eğitim ders programlarında PDR alt alanlarına yönelik spesifik konuların uygulamaya dayalı becerilerin öğretilmesini içerecek şekilde ele alınması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akoğuz, M. (2002). *İletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimler Enstitüsü. Ankara
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlık nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 129-142.
- Anjel, M. ve Özkan, R. (2009). *Türkiye’de PDR alanında gözetim: Bir durum saptaması*. 20 Şubat 2013 tarihinde <http://www.yoret.org.tr/Bilgi.asp> adresinden erişildi.
- Arıcıoğlu, A. ve Tagay, Ö.(2008). Okullarda ruh sağlığı hizmetleri. *Kuram ve Eğitimbilim*, 1(2), 76-83.
- Ataman, A. (2001). Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler. L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aydemir, S. ve Hamamcı, Z. (1999) Psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 39-46.
- Baskin, T. W. ve Stalen, C. D. (2014). Contextual school counseling approach: Linking contextual psychotherapy with the school environment. *The Counseling Psychologist*, 42(1), 73-96.
- Başpınar Can, P., Dereboy, Ç. ve Eskin, M. (2012). Yüksek riskli sınav kaygısının azaltılmasında sistematik duyarsızlaştırma ile bilişsel yeniden yapılandırmanın etkililiğinin karşılaştırılması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(1), 9-17.
- Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. (2006). Bilgilendirme dosyası 7. Gençlik ve cinsellik. <http://www.cetap.org.tr> adresinden erişildi.
- Çalışkan Çoban, E. (2007). *Sosyal beceri sorunu olan öğrenciler ve annelerine uygulanan yaratıcı drama etkinlikleri programının öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin gelişimi üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Diñer, A. (2005). *Eğitim kademelerine ilişkin web verilerinin analizi*. <http://www.egitimsen.org.tr/bilgibelge/analiz> adresinden erişildi.
- Doğan, T. (2012) Sağlıklı duygusal ilişkiler geliştirmede psikodramanın rolü: Bir olgu sunumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 49-60.
- Doğan, S. (1999). *Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberliğin durumu ve geleceğe ilişkin yönelimler*. V. Ulusal PDR Kongresi’nde sunulmuş bildiri, Ankara.
- Doğan, S. (2001). Okul psikolojik danışmanı (rehber öğretmen) eğitimini yeniden yapılandırmanın gereği ve bir model önerisi. *2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu. Eğitimde Yansımalar: VI* içinde (s. 338-351). Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekışık Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları.
- Erdemli Ülküsel, N. (1993). *Rehberlik ve araştırma merkezleri: Devlet liseleri ve özel liselerde çalışan öğretmenlerin durum saptaması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergene, T. (2003). Effective interventions on test anxiety reduction: A meta-analysis. *School Psychol Int*, 24, 313-328.
- Froeschle, J. ve Moyer, M. (2004). Just cut it out: Legal and ethical challenges in counseling students who self-mutilate. *Professional School Counseling*, 7, 231-235.
- Genç, G. (2007). *Genel liselerde akran zorbalığı ve yönetimi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Gerrad, B. (2008). School-based family counseling: Overview, trends, and recommendations for future research. *International Journal for School-Based Family Counseling*, 1(1), 1-30.

- Halbur, D. A. ve Halbur, K. V. (2014). *Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramsal yöneliminizi geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Işık Terzi, Ş ve Ergüner Tekinalp, B. (2013). *Psikolojik danışmada güncel kuramlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kadı, Z. (2000). *Adana ili merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin sürekli devamsızlık nedenleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Kaffenberger, C. J. ve Seligman, L. (2007). Helping students with mental and emotional disorders. B. T. Erford (Ed.). *Transforming the school counseling profession* içinde (s. 249-283). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Karataş, Z. (2009). Bilişsel davranışçı teknikler kullanılarak yapılan öfke yönetimi programının ergenlerin saldırganlığını azaltmadaki etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 12-24.
- Koyuncu, T., Ünsal, A. ve Arslantaş, D. (2012). *İlköğretim ve lise öğrenci arasında internet bağımlılığı ve yalnızlık*. 15. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Bursa.
- Külahoğlu, Ö. (2001). Öğrenci davranışlarını etkileyen sosyal ve psikolojik faktörler. L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Eğitim ortamında şiddetin önlenmesi ve azaltılması strateji ve eylem planı (2006-2011)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü.
- Murdock, N. L. (2012). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları* (F. Akkoyun, Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Ögel, K., Tarı, I. ve Eke, C. (2006). *Okullarda suç ve şiddeti önleme*. İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Ögel, K., Çorapçıoğlu, A., Sır, A., Tamar, M., Tot, Ş., Doğan, O., ... Liman, O. (2004). Dokuz ilde ilk ve ortaöğretim öğrencilerinde tütün, alkol ve madde kullanım yaygınlığı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(2), 112-118.
- Öz, A. Ş., Kırımoğlu, H. ve Temiz, A. (2011). İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre zorbalık eğilimleri ve zorbalıkla baş etme tarzlarının spor ve özel eğitim açılarından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13, 237-245.
- Özgider, N. (2013). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 140-161.
- Özyürek, R., Çam, S. ve Atıcı, M. (2007). Psikolojik danışman eğitiminde okullardaki rehberlik uygulamalarının önerilen özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 555-588.
- Özyürek, R. (2009). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ve öğrencilere sağlanan süpervizyon uygulamaları: Ulusal bir tarama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32), 54-63.
- Sağlık Bakanlığı. (2006). *T.C. Sağlık Bakanlığı HIV/AIDS veri tabloları*. <http://www.saglik.gov.tr> adresinden erişildi.
- Sayıl, I., ve Devrimci Özgüven, H. (2002). Suicide and suicide attempts in Ankara in 1998: Results of the WHO/EURO multicentre study of suicidal behaviour. *Crisis*, 23(1), 11-16.
- Stoep, A. V., Weiss, N. S., Saldanha, E., Cheney, D. ve Cohen, P. (2003). What proportion of failure to complete secondary school in the U. S. population is attributable to adolescent psychiatric disorders. *Journal of Behavioral Health Services & Research*, 30, 119-124.
- Şahan, M. (2007). *Lise öğrencilerinde saldırganlığı yordayan değişkenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Teich, J. L., Buck, J. A., Graver, L., Schroeder, D. ve Zheng, D. (2003). Utilization of public mental health services by children with serious emotional disturbances. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 30, 523-534.
- Tekinsav Sütçü, S., Aydın, A. ve Sorias, O. (2010). Ergenlerde öfke ve saldırganlığı azaltmak için bilişsel davranışçı bir grup terapisi programının etkililiği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 25(66), 57-67.
- Totan, T. ve Yöndem, Z. D. (2007). Ergenlerde zorbalığın anne, baba ve akran ilişkileri açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 8, 53-68.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2012). *Boşanma oranları*. <http://www.tuik.gov.tr> adresinden erişildi.

Uysal, F. N. (1996). *Anaokuluna giden 5- 6 yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama çalışmalarının sosyal gelişim alanına olan etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED SUMMARY

Views of School Counselors on Psychological Counseling

INTRODUCTION

It is reported in many studies that there has been an increase in prevalence of problems among children and young people such as violence and aggression (Ögel, Tari, & Eke, 2006), alcohol and drug addiction (Ögel et al., 2004), internet addiction (Koyuncu, Ünsal, & Arslantaş, 2012), and suicide (Sayıl & Devrimci Özgüven, 2002) in Turkey in recent years. In addition to these problems, it is observed that divorce rates and the number of broken and single parent families are increasing more and more (Türkiye İstatistik Kurumu [*Turkish Statistical Institute*], 2012). School counselors who encounter all these problems at their schools are supposed to have more advanced counseling skills while they provide counseling related to prevention and intervention.

The primary purpose of this research is to evaluate the attitudes and viewpoints of school counselors toward psychological counseling theories and approaches. In line with this general purpose, the research aims to determine the student problem areas which school counselors observe in their schools, the primary theories and approaches on the basis of the counseling services they provide regarding the prevention and intervention to these problems, their opinions on the sufficiency of the courses that are in the postgraduate programs and in which counseling is issue and the required in service training.

METHOD

In this study, qualitative research method is used as to the need for interpreting and analyzing a social fact thoroughly. To determine the research team, maximum variation sampling method is used. The research team involved in this study is the school counselors who work at low, middle and upper socioeconomic level primary, secondary and high schools in İzmir city centre in 2012-2013 Academic Year. The research is conducted by 18 (4 males, 12 females) school counselors. The data are acquired with semi-structured interview form prepared by the researchers, from content analysis sorts, the inductive analysis technique is used to analyze the data.

RESULTS

The research findings show that the major problem areas from the viewpoint of school counselors are respectively peer aggression and peer abuse, domestic communication problems, gender identity problems, behavioral disorder, academic failure, internet addiction, absenteeism and drop out. The most challenging problems are seen to be domestic communication problems and dysfunctional families, gender identity disorder, behavioral disorders and internet addiction. These findings also show that the school counselors mostly collaborate with school administrators, teachers, parents, psychiatrists, Institute of Social Services and security (chief office) in coping with these problems. The other findings of the research point out that in providing counseling, the theoretic approaches which the school counselors mostly benefit from are cognitive behavior, brief solution focused, client centered approach and family counseling. These findings also show that most of the school counselors aren't provided with sufficient supervision courses regarding aforementioned approaches, most of them find themselves insufficient regarding the mentioned approaches, all of the participants find the performance – oriented postgraduate training insufficient and lastly they require in training service especially on the issues of brief solution focused approaches, cognitive behavior approaches, marriage and family counseling, crisis intervention, intervention approaches to the children and young people at risk.

DISCUSSION

It is seen that the studies on the theoretical approaches preferred by the school counselors are limited. The results of the research conducted by Murdock et al in order to determine the primary and secondary theoretic approaches chosen by the school counselors showed that the % 15 of these describing themselves as eclectic didn't choose a secondary approach. It is observed that the rate of those who prefer a secondary approach was %85 and the most frequent approach they choose was cognitive approach with 39 percent. The others were found to prefer psychodynamic systems and humanistic approaches ranging between 9 percent and 12 percent (Murdock, 2012). According to Işık Terzi and Ergüner Tekinalp (2013), theoretical background serves as a compass and a map in clarifying the story of the client at the same time while bringing structure to the process helps the counselor and client to consistently move forward to the target. Helping the client may not be possible without theoretical background, the works will serve only to reduce the symptoms momentarily.

It is noticeable that self perception of professional insufficiency of the 16 survey participant out of 18 school counselors. Another finding of the research is that the school counselors' explanation of the subjected insufficiency is the deficiencies in the graduate and undergraduate programs. Particularly the perception of the deficiencies regarding to supervising training is quite meaningful.

CONCLUSION

In accordance with the research findings , in order to improve the competency of school counselors concerning the prevention of student problems and intervention, it is considered that a) to increase the number of supervision classes on counseling practice in the guidance and counseling postgraduate programs universities and Ministry of Education being in cooperation constantly to increase the number of in training services in line with the requirements, and b) to provide postgraduate programs which supply training for the specialty fields such as school counseling and family counseling will be beneficial, c) increasing the supervision timetables for implementation and counseling courses to be organized in such a way that a small number of student groups. It is reported in many studies that there has been an increase in prevalence of problems among children and young people such as violence and aggression (Ögel et al., 2006), alcohol and drug addiction (Ögel et al., 2004), internet addiction (Koyuncu et al., 2012), and suicide (Sayıl & Devrimci Özgüven, 2002) in Turkey in recent years. In addition to these problems, it is observed that divorce rates and the number of broken and single parent families are increasing more and more (Türkiye İstatistik Kurumu [*Turkish Statistical Institute*], 2012). School counselors who encounter all these problems at their schools are supposed to have more advanced counseling skills while they provide counseling related to prevention and intervention.

The primary purpose of this research is to evaluate the attitudes and viewpoints of school counselors toward psychological counseling theories and approaches. In line with this general purpose, the research aims to determine the student problem areas which school counselors observe in their schools, the primary theories and approaches on the basis of the counseling services they provide regarding the prevention and intervention to these problems, their opinions on the sufficiency of the courses that are in the postgraduate programs and in which counseling is issue and the required in service training .It is seen that the studies on the theoretical approaches preferred by the school counselors are limited. The results of the research conducted by Murdock et al in order to determine the primary and secondary theoretic approaches chosen by the school counselors showed that the % 15 of these describing themselves as eclectic didn't choose a secondary approach. It is observed that the rate of those who prefer a secondary approach was %85 and the most frequent approach they choose was cognitive approach with 39 percent. The others were found to prefer psychodynamic systems and humanistic approaches ranging between 9 percent and 12 percent (Murdock, 2012). In this study, qualitative research method is used as to the need for interpreting and analyzing a social fact thoroughly.

To determine the research team, maximum variation sampling method is used. The research team involved in this study is the school counselors who work at low, middle and upper socioeconomic level primary, secondary and high schools in İzmir city centre in 2012-2013 Academic Year. The research is conducted by 18 (4 males, 12 females) school counselors.

In this study, the data are acquired with semi-structured interview form prepared by the researchers, from content analysis sorts, the inductive analysis technique is used to analyze the data.

The research findings show that the major problem areas from the viewpoint of school counselors are respectively peer aggression and peer abuse, domestic communication problems, gender identity problems, behavioral disorder, academic failure, internet addiction, absenteeism and drop out. The most challenging problems are seen to be domestic communication problems and dysfunctional families, gender identity disorder, behavioral disorders and internet addiction. These findings also show that the school counselors mostly collaborate with school administrators, teachers, parents, psychiatrists, Institute of Social Services and security (chief office) in coping with these problems. The other findings of the research point out that in providing counseling, the theoretic approaches which the school counselors mostly benefit from are cognitive behavior, brief solution focused, client centered approach and family counseling. These findings also show that most of the school counselors aren't provided with sufficient supervision courses regarding aforementioned approaches ,most of them find themselves insufficient regarding the mentioned approaches, all of the participants find the performance – oriented postgraduate training insufficient and lastly they require in training service especially on the issues of brief solution focused approaches, cognitive behavior approaches, marriage and family counseling, crisis intervention, intervention approaches to the children and young people at risk.

In accordance with the research findings , in order to improve the competency of school counselors concerning the prevention of student problems and intervention, it is considered that a) to increase the number of supervision classes on counseling practice in the guidance and counseling postgraduate programmes universities, b)Ministry of Education being in cooperation constantly to increase the number of in training services in line with the requirements, and c) to provide postgraduate programmes which supply training for the specialty fields such as school counseling and family counseling will be beneficial.